

Helmi Virkkusen muistelut Meurmanien perheestä
esitetty sukujuhlissa Liuksialassa

Olemme nyt kokoontuneet taloon ja paikkaan, missä Agathon Meurmanin perhe kasvoi ja varttui ajan hengen mukaan suurperheeksi. Perhe muodostui sekä pojista että tytöistä seuraavassa järjestyksessä: Bertha, Minna, Hilda, Otto, Alfred, Ivar, Verner, Jalmari sekä kaksoset Helmi ja Ines. Perheen vanhin tytär hukkuu Roineeseen ollessaan kaksosten kanssa potkukelkalla jäällä. Lisäksi kaksoset Marja ja Amalia saivat hätäkasteen ja kuolivat heti synnyttyään.

Tätini Helmi Virkkunen on isäni 60-vuotispäivänä pitänyt puheen, jossa hän koskettelee edellämainitun lapsiparven nuoruusaikoja, joten siteeraan tätä puhetta niiltä osin seuraavasti:

Liuksialassa syntyneitä Agathon ja Aline Meurmanin poikalapsia on viisi, mutta Liuksialan poikia oli oikeastaan vain neljä. Nämä neljä ovat syntyneet yksijakoisesti ja ovat Otto, Appe, Jussi ja Vänni. Näitä ennen olivat maailman valon nähneet tytöt ja poikien jälkeen tulivat lapset. Tosin Jalmari, joka näin tulee luetuksi lapsiin, itse kai piti itseään lapsia vähän parempana, hän puolestaan nähden lapsissa vaan nuorimman kaksoisparin, jota tunnetulla kurilla ja kiitettävällä huolella koki kasvattaa ihmisiksi. Mutta niin kuitenkin oli, että sekä Liuksialan tytöt (flickorna) että Liuksialan pojat hänessäkin näkivät Liuksialan "lapset".

Poikien varhaisemmasta lapsuudesta en oikeastaan voi, hyvin ymmärrettävistä syistä, mitään sanoa. Se kului niin kuin maalaispoikien elämä kuuluu, pihalla ja pientareella, niityillä ja kujanteilla. Seurattiin renkejä talon töissä ja sillävälän mellastettiin ja kujeiltiin. Milloin oltiin hyvänsopuisessa leikissä, milloin tappelussa, kuten poikaparven sopii. Kotikuri oli ankara ja tehosi kun tehosi. Pelättiin ja toteltiin hetkellisesti, yhtä usein unohdettiin ja langettiin jälleen. Ruokapöydässä oli sanakiista ja nyrkkeily ankarasti kielletty. Kun senkin ohella luonto aina joskus vaatii purkausta, tapahtui se toisiaan potkimalla pöydän alla. Ajattelen edelleen, että renkien ja torpparien kanssa olivat pojat ja myöhemmin lapsetkin erinomaisissa väleissä. He olivat tovereita ja kumppaneita sillä Liuksialassa vallitsi aina demokraattinen henki. Varsinkin tahtoisin muistuttaa siitä isällisestä ja veljellisen sydämellisestä suhteesta, missä kaikki olivat niin hyvin Pärttiin, hänen perheeseensä samoin kuin Kalleen nähden. Ehkäpä pojatkin, samoin kuin myöhemmin lapset, kävivät lukemattomia kertoja ahnehtimassa voudiskan voileipiä. Ei senvuoksi, ettei niitä kotona olisi saatu sekä tarpeen että halun mukaan, vaan senvuoksi, että voudiskan voileivät maistuivat paljon paremmilta. Olihan reikäleipä miltei vielä paksumpaa kuin väenleipä kotona ja äsken kirjuttu hyvin piimäinen voi, jota osaksi sormin voideltiin leivälle, oli paljon parempaa ja maukkaampaa kuin "skafferiasta" saadut.

Kun pojat kutsuivat toisiaan jonkun etäisyyden päästä, tapahtui se huutamalla. Ja kun etsiessä toisinaan ei löydetty, huudettiin silloinkin. Ja erikoisen hyvät olivat palkeet olleetkin, sillä lähimpään kylään asti kannatti ääni erinomaisesti.

Lukemistaidon opetti pojille kuten oli opettanut tytöillekin ja myöhemmin opetti lapsille, isä. Minulla ei ole muistoa siitä kun sitten Otto lähetettiin kouluun Tampereelle, mutta se oli ainakin tapahtuma, joka jäi mieleen, kun kaikki neljä lähetettiin Helsinkiin saamaan viisautta päähänsä.

Kun Liuksialasta ei lähdetty kirkkoon, luettiin saarna isän etukamarissa. Silloin kaikkien tuli olla läsnä, eikä löytynyt niin painavaa syytä poissaolemiseen, että se olisi hyväksytty. Ruotsalaisia olivat saarnat ja ruotsiksi luettiin rukoukset. Pitkiä kait ne kyllä olivat, mutta vielä pitemmältä ne tuntuivat. Eikä niistä paljon ymmärretty ja kauheasti ne nukuttivat. Synnintunnustuksesta jäivät mieleen moneen kertaan kuullut sanat, mutta käsitys niistä oli kovin harhaanviepä. Kun esimerkiksi luettiin ”i hvad motto vi emot dig brutit hafva” arveli, että synnintunnustuksessa on mainittava vanhimman veljen nimi, johon koko perheen tunnustettavat on kerättävä. Kotihartaus päättyi Isämeidän ja Herransiuunaus rukouksilla. Silloin tällöin pantiin joku pojista ne lukemaan ja tuon tuostakin saatiin pojat kiinni taitamattomuudesta. Niinpä Appe kerran kompastui pahasti ja pantiin saarnan jälkeen pänttäämään päähänsä Isämeitä isän sisäkamariin. Siellä hän sitten istui hartaasti lueskellen laiskanläläksyään.

Poikien lähdön jälkeen oli Helsinki ja Helsingin koulu jotain, joka alituiseen askarteli mielessä. Aluksi oli varmasti vakuutettu siitä, että pojat siellä koulussa olivat kytketyt seiniin yhteen riviin kuin hevoset tallissa, vaikka kytkimet eivät tietenkään olleet rautaisia kahleita, vaan vähintään jotain kiiltävää laakerinahkaa. Kun sitten pojat palasivat tuosta ihmeellisestä koulusta, selvenivät luonnollisesti käsitteet jonkunverran. Mutta sitten rupesi mieltä askartelemaan poikien koulukortteeri ja tuo merkillinen madame Linsén, joka siellä piti komentoa. Kymmenet kertomukset hänen ankarasta kasvatuksestaan, poikien kujeista kun ruoka ei kelvannut ja kuitenkin tuli näyttää siltä kuin sitä hyvinkin olisi syöty, olivat mitä hauskinta kuultavaa. Ja jännittäviä olivat myös toisten poikien vierailut meidän poikien luona, vallattomuudet jos jonkinlaiset, kraabaukset koulusta ja varsinkin se kerta kun kolme kraabasi samalla kertaa ja rehtori tuli tutkimusmatkalle, jolloin hän löysi kaikki kolme vuoteesta. Ja uudelleen ja uudelleen oli hauskaa kuulla mikä kutakin vaivasi ja sitä kun Vänni hautoi kipeitä silmiään ja raotti hiukan hauteita rehtoria tervehtiessään ja sai kehotuksen kaikella muotoa jatkaa varsin luvallista ja hyvin ymmärrettävää toimitustaan. Otto, kujeet ja vallattomuudet, ne eivät kuuluneet yhteen. Äiti kertoi, että Otto oli sanonut, ettei tupakkaa polteta eikä korttia pelata, eikä sitä tehtykään. Samaten lie ollut laita muunkin liian pitkälle menevän vallattomuuden. Pojat olivat uskotut madame Linsénin ja Oton huostaan ja ne tiedettiin olleen hyvässä turvassa.

Suuri tapahtuma oli kun pojat tulivat loma-ajaksi kotiin koulusta. Ei niin paljon kesälomaksi kuin joululomaksi. Siksi laitettiin aina lumilyhty Liuksialan pihalle ja lyhtyyn asetettiin punertava valo palvelijalta lainatun huivin avulla. Toivottavasti tämän suurenmoisen kunnianosoituksen panivat mieleensä, ainakin se oli lapsilta sellaiseksi tarkoitettu.

Pojilla oli erilaisia harrastuksia: Otto teki kauniita töitä lehtisahauksella, Appe oli talon ainoa pyssymies, kävi joskus metsästysretkillä ja sai aikaan suurta levottomuutta, Jussi osasi naisten töitä ja kun kaksosten oli mahdoton oppia kutomaan nurjaa ja oikeaa, otti Jussi opettaakseen ja osoitti hän jo silloin kuvaamatonta pitkämielisyyttä ja auttavaisuutta, mitkä ominaisuudet hän sitten läpi elämänsä on säilyttänyt. Jos Vänni olisi syntynyt toisenlaisissa oloissa, olisi hänestä tullut kirvesmies. Hän osasi nikarrella ja rakentaa.

Liuksialan pojista tuli kaikista ylioppilaita, jopa kolme sai lakin yhtäikaa ja se tapahtui ihanana aikana. Silloin kun suomalaisuus oli kauniilla oraalla ja kaikki tahtoivat olla mukana jonkinlaisena auringonsäteenä auttamassa sen tuuleentumista täyskypsäksi viljaksi. Naisetkin olivat työssä ja toiminnassa. He olivat mukana kouluja perustamassa, taidelaitoksia luomassa ja monta sivistysaloitetta tekemässä. Kaikki pojat suorittivat yliopistollisen oppiarvon.

Poikien luvut johdattivat heidän harrastuksensa eri tahoille. Tämän kautta kotoväki perehtyi sangen moniin kysymyksiin. Otto harrasti lääketiedettä täydestä sydämestään ja esiintyi jo varhain kotilääkärinä. Appe, pyylevä "corpus juris" teki hyvin usein selvää lakipykälästään ja siitä mitä oikeus vaatii ja laki sanoo. Oman alansa harrastamisessa vei kuitenkin Jussi voiton kaikista. Eikä ole ainakaan hänen syynsä, ettei meillä kaikilla sittenkään ole selvillä kaikkia maanjako-oikeuden paragraaffeja. Minä en usko, että Vänni ulkopuolella koulun olisi kokeillut tai sovelluttanut perin paljon pedagogiikkaansa. Eikä hän myöskään ole ollut miillään lailla filosofeeraamiseen taipuvainen.

Liuksialan pojat ovat kaikki velvollisuutensa täyttäen olleet oppimassa maanpuolustustaitoa ja suorittaneet velvollisuutensa, myöskin Jalmari, siis viisi talosta. Reserviin he kuitenkin kaikki joutuivat ja joka kesä monien vuosien kuluessa heitä aina vuorotellen laitettiin Orivedelle. Kun sitten sieltä joskus lomapäivinä saapuivat kotiin, muutama iloinen sotapoika mukana oli Liuksialassa elämää ja iloa vielä entistä enemmän.

Paljonhan Meurmanin suvusta on kirjoitettu, mutta harvapa meistä on kuullut tätiemme ja setiemme lapsuusvuosista sekä nuoruuden ajoista. Tästä syystä olen halunnut lukea lyhennelmänä alussa mainitun puheen.